

בתי המשפט

01

02

03

04

ת.א. 1686/00

בבית המשפט המחוזי

05

בש"א 11513/00

בתל-אביב-יפו

06

בפני כב' השופטת ד"ר דבורה פלפל

07

08

בענין : תיאודור כ"ץ

09

10

המבקש

11

נגד

12

עמותת אלכסנדרוני 1 - 8 אחרים

13

14

המשיבים

15

16

ה ה ל ט ה

17

18

א. מהות העתירה

19

המשיבים 2 - 9 היו לוחמים ומפקדים בגדוד 33 של הטיבת אלכסנדרוני אשר נטל חלק, בין היתר, בכיבוש הכפר "טנטורה" בעת מלחמת העצמאות. המשיבה ימס. 1 הינה עמותת רשומה שמטרתה הנצחית מורשתה של הטיבת "אלכסנדרוני".

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

המבקש הגיש עבודת גמר מחודש מרס 1998 שכתב לצורך קבלת תואר מוסמך בחוג להסטוריה של המרח התיכון, שבאוניברסיטת חיפה. העבודה הוכתרה בכותרת: "יציאת הערבים מכפרים למרגלות הכרמל הדרומי ב - 1948". פרק ד' לאותה עבודת גמר מתייחס לכיבוש הכפר טנטורה ובה מייחס המבקש ללוחמי הטיבת אלכסנדרוני טבח של כ - 200 - 250 גברים בנסיבות בהם היו אנשי הכפר נטולי נשק ונטולי מגן. המשיבים הגישו תביעה לבימ"ש זה בגין הוצאת לשון הרע, והבקשה שבפני הינה עתירה לדחות או למחוק על הסף את התביעה, מאחר ואין היא נכנסת לגדריו של חוק איסור לשון הרע התשכ"ה - 1965.

ב. לשון הרע הנטענת - שפורסמה ב"ה" המשיפט

01 בעמ. 88 לעבודה פורסמו הדברים הבאים, בהם רואים המשיבים הוצאת לשון הרע, באשר
02 אין הם תואמים את האמת והמציאות, לעמדתם:
03 "התמונה הכללית, העולה מתוך יותר מ- 20 עדויות שונות של פליטי טנטורה, הנמצאים
04 כיום במקומות שונים וכן מתוך כמה וכמה עדויותיהם של יהודים, ממשתתפי הקרב, היא
05 שבלילה שבין 22.5.1948 ל- 23 בו, ובבוקר שלמחרתו, תקף גדוד 33 של הטיבת
06 "אלכסנדרוני" בסיוע הסימה מצפון של מחלקה מן ה"הגדוד הנייד" של הטיבת "כרמלי" את
07 הכפר טנטורה. הכפר נכבש לאחר כמה שעות של חילופי אש, שהיו עקשניים ביותר בחלק
08 מגזרות הקרב, אך בשעות הבוקר המוקדמות היה הכפר כולו בידי כוחות צה"ל אשר עפ"י
09 עדויותיהם של יותר מ- 20 מרואיינים מפליטי טנטורה וכן של מקצת מחיילי הטיבת
10 "אלכסנדרוני" עסקו עוד, במשך שעות אחדות, במצוד קטלני אחר גברים בוגרים, על מנת
11 להרגם, ראשית בכל מקום בו מצאום, בבתים, בחצרות, ואף ברחובות, ולאחר מכן עשו זאת
12 גם בצורה מדוכזת, בבית הקברות של הכפר.. בסופו של אותו היום היו בכפר לא פחות מ-
13 200 עד 250 גברים הרוגים, בנסיבות בהן היו אנשי הכפר נטולי נשק ונטולי מגן לחלוטין".

ג. המסגרת החוקית

14 טענת ב"כ המבקש, בתמצית היתה, כי לאור הוראת הסעיף 4 לחוק איסור לשון הרע,
15 התשכ"ה - 1965, - אין חבר בני אדם יכול לתבוע בגין לשון הרע, מכח הדין, מכיון שבקטע
16 של לשון הרע המיוחס להם אין איזכור שמי או אפשרות זיהוי של מי מגדוד 33 של הטיבת
17 אלכסנדרוני, - אין גם כנגד המבקש כל עילת תביעה מכח חוק איסור לשון הרע.

18 סעיף 4 לחוק איסור לשון הרע קובע בזו הלשון:
19 "לשון הרע על חבר בני אדם או על ציבור כלשהו שאינם תאגידי, דינה כדין לשון הרע על
20 תאגידי, אלא שאין בה עילה לתובענה אזרחית או לקובלנה ולא יוגש כתב אישום בשל
21 עבירה לפי סעיף זה אלא על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו"

22 מה המשמעות שיש ליתן ל"חבר בני אדם" או "ציבור" שאינם תאגידי?

הטיעון

23 טוען ב"כ המבקש כי הכתוב בעבודת הנתבע אינו בגדר "קביעות עובדתיות" כי אם תמונה
24 כללית שעולה מעדויות מגוונות, אין הדברים מיוחסים למי מהתובעים באופן אישי,
25 זיהויים בלתי אפשרי באשר הטיבת אלכסנדרוני מונה מס. רב מאד של חברים, ולכן אין
26 המדובר בפרסום אשר: "עלול להשפיל אדם בעיני חבריות או לעשותו מטרה לענאה, לבז
27 או ללעג מצדם" כדרישת הסעיף 1 לחוק איסור לשון הרע; וגם או שאין המדובר בביזוי

בתי המשפט

01

02

03

אדם: "בשל מעשים התנהגות או תכונות המיוחסות לו" כלשון סעיף 1 (2) לחוק, ושוב מהסיבה שלא ניתן לזוהות את מי מהמשיבים.

04

05

06

07

לעמדת ב"כ המבקש מדובר כאן בחופש הביטוי, ומאז חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, משמש עקרון חופש הביטוי עקרון על, ובמסגרת אותו עקרון יש להתייחס גם לעבודת מוסמך זו. (ע"א 414/89 אבנרי ואח' נ' שפירא ואח' (פ"ד מג(3) 840). במלים אחרות אין האמירות הכלולות בעבודה זו ענין לדיון משפטי. (אנלוגיה מ - ע"א 334/89 מיכאלי נ' אלמוג, פ"ד מג(5) 555).

08

09

10

11

12

לעמדתו זו הוא מוצא חיזוק במשפט האנגלי, ומפנה ל-GATLEY: ON LIBEL AND

SLANDER (מחד. 8, עמ. 126, משנת 1981) שם נאמר (בתרגום חופשי):

"אם כתב אדם שכל עוה"ד גנבים, אף עו"ד ספציפי לא יוכל לתבוע אותו, אא"כ יש משהו המייחד את התובע האינדיבידואלי".

13

חזיון

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

ב-ע"א 698/77 ועדת עדת הספרדים בירושלים ואח' נ' יעקב ארנון ואח' (פ"ד לב(2) 184) היה מקרה בו מר אליהו אלישר, נשיא ועד עדת הספרדים בירושלים הצטרף למועצה הישראלית למען שלום ישראל-פלסטינאי. הנהלת הוועד קצפה על המעשה ופרסמה גילוי דעת, שבו נאמר: "הנהלת ועד העדה החליטה להביע אי אמון למר אליהו אלישר על שקיבל על עצמו לשמש כבוד לגוף ציבורי שעל חבריו נמנים אישים אנטי-ציוניים וקומוניסטים".

חברי המועצה לאו עצמם נפגעים מהפרסום וכל אחד מהם הגיש תביעה לפי חוק איסור לשון הרע כנגד הוועד ונגד חברי הנהלתו.

קבע השופט ויתקון:

"אין ספק שלשון הרע המתייחסת או העלולה להשתמע כמתייחסת לכל אחד מחברי הגו,

הקבוצה או הסוג נותנת לכל אחד מהם עילה לתובענה אזרחית. כאן היה מספר חברי

המועצה קטן, וגם לא הובאה כל עדות מצד המערערים להראות, למי מהם התכוונו

בפרסומם, נכון שהדיבור "שעל חבריו נמנים..." רומז על חלק ולא על כולם... אך במקרה דנן

ובהקשר זה, כל אחד מחברי המועצה יכול היה לדאוג את עצמו כמי שכונה "אנטי ציוני".

אפשר גם לומר שהקביעה כי יש בין חברי המועצה "אנטי ציונים מטילה כתב על כולם,

שכן גם אלה, שאין הכינוי מכוון אליהם, מתוארים כמתחברים עם אנטי-ציונים וכפועלים

אתם בצוותא חדא בעניו, שבו אפיים של כל החברים כציונים רלוונטי ביותר".

אצל השופטת ד"ר א' פרוקצ'יה בר"ע 3254/98 פרופ' משה צימדמן נ' מאיר גרוס ואח'

(דינים מחוזי כרך לב(3) 556), התבררה הסוגיה הכאה:

בתי המשפט

01

02

בעתון ירושלים מיום 28.4.1996 נכתב כי:

03

"היילים שמתנדבים במיוחד לשירות בשטחים נתפסים כגיבורים כשבעצם ניתן להקביל את רוח ההתנדדות הזאת לרוח ההתנדבות של גרמני שהתנדב לשירות ב-אס.אס."

04

המשיבים הינם תושבי הישוב בית-אל שבגדה המערבית אשר התנדבו לשרת שירות

05

מילואים פעיל ביחידת סיור במרחב בנימין, הם עתרו לבית המשפט בגין איסור לשון הרע

06

בטענה כי נפגעו והושפלו מדברים אלה.

07

בקשה לסילוק התביעה על הסף מהטעם שסעיף 4 לחוק איסור לשון הרע, נדחתה.

08

בית המשפט נימק את הדחייה בכך שאם מדובר ב"ציבור" של יחידים אשר נוכח אופיו

09

והיקפו ראוי לראות כל אחד מהם כיחיד הנפגע מלשון הרע, אזי המדובר בפגיעה ביחידים

10

המרכיבים את הציבור, ולכן לכל אחד מהם עילת תביעה בגין איסור לשון הרע.

11

ישום הדין לענייננו.

12

אקדים ואומר שאין לסלק את המובענה על הסף.

13

איני יודעת, מבחינה עובדתית, אם מספר האנשים שלחם בגדוד 33 של חטיבת אלכסנדרוני,

14

בעת כיבוש טנטורה גדול יותר מתושבי בית-אל, ואני יכולה להניח שהוא גדול יותר

15

בבד בבד המדובר בקבוצה יחודית, ששמרה על

16

יחודה עד היום בכך שהקימה עמותה לצורך הנצחת מורשת הקרב של הגדוד;

17

יחודיותם של חברי הקבוצה, שכמותה לא קיימת באוכלוסית מדינת ישראל, מביאה לכך

18

שהיא על הפרטים המרכיבים אותה ניתנת לזיהוי; ושמות חבריה הם אי שם בכתובים או

19

בספורים.

20

ואין צורך להרחיק ולדעת מיהם החברים הנמנים על הקבוצה שהיא גדוד 33.

21

גם המבקש עצמו, בעמודים אחרים של עבודתו, המתיחסים לכיבוש כפר טנטורה, ובהערות

22

שוליים, מתיחס שמית לאנשים שהיו חברים בגדוד זה, כמו אל המג"ד הוא המשיב מס. 1

23

(עמ. 103 לעבודה) ואח' (עמ. 101, 102, 103, 105, 106, 113, 130, 133, 135, 141, 152 וכן ר' גם

24

הע"ש 35,47,51,87,134,136,154).

25

ניתוח העובדות לעניין כיבוש טנטורה הוא מקשה אחת. לא ניתן לנתק את הקטע

26

"האנונימי" המצוטט לעיל מיתרת העבודה. גם מי שלא צוין בשמו והכלול בקבוצה, יכול

27

לחוש עצמו נפגע.

28

הפגיעה מובנת.

29

קביעה כי אנשי גדוד 33 נהגו כפושעי מלחמה והרגו אנשים חסרי מגן וחסרי נשק, במידה

30

ואינה אמת, הינה פגיעה בהם, במשפחותיהם ובסביבתם הקרובה להם העבירו את מורשת

31

הקרב של הגדוד כמורשת מפוארת של קרב קשה ומוצלח.

32

תמוחה בעיני ההסתמכות על עקרון של חופש הביטוי.

33

זה אכן עקרון נעלה, ברם אינו ישים לענייננו

34

35

בתי המשפט

01 העבודה אמורה לקבוע, מבחינה עובדתית, את האמת ההסטורית מה קרה בעת כיבוש
02 הכפר טנטורה, והיה שם טבח אזרחים לא מוגנים, - אם לאו.
03 עובדות המרכיבות אמת הסטורית אינם בגדר פרשנות, הם אינם בגדר תיווי דעה, לא ניתן
04 כמו במחזה לכתוב להם "סוף טוב" או "סוף עצוב", לא ניתן להצטעע איתם. יש להציבם
05 תחילה כתשתית עובדתית, ולאחר הצבת תשתית שאינה שנויה במחלוקת, אלא היא
06 העלאה על הכתב אירועים נכונים שקרו בעבר - ניתן לכתוב לגביה כל פרשנות שהיא.
07 במסגרת טיעוניו גרס ב"כ המבקש כי עקרון חופש הדיבור יושם לגבי המחזה של "חנה סנש"
08 שלא תאם כולו למציאות העובדתית.

09 זהו בדיוק הנקודה.
10 קביעת האירועים ההסטוריים, שזו המציאות לעניננו, צריכה להיות טהורה, נכונה
11 ומזויקת מבחינה עובדתית, עד כמה שניתן לברר עובדות אלה.
12 זה גם מה שעושה המבקש, להבנתו, בעבודה. על כך חולקים המשיבים.
13 מחזות, שירים אנקדוטות ופרשנויות, - הם אלה הכפופים לחופש הדיבור.
14 עובדות הסטוריות, - אינן ענין לחופש הביטוי.

15 אשר על כן אני דוחה את הבקשה לדחות או למחוק את התובענה על הסף, בכפוף לכך
16 שהמבקשת מס. 1 העמותה, תימחק מכתב הטענות.
17 המבקש ישלם לכל המשיבים במאוחד ובמיוחד הוצאות המשפט ושכ"ט עו"ד בגין בקשה זו
18 בסכום 15,000 ש"ח פלוס מע"מ.

19 ניתן היום 29.6.2000. במעמד

20 החיל יועבר במלואו לנשיא בית המשפט, כדי שיקבע השופט שידון בו, לאור הבקשה של
21 המשיבים, לקבוע דיון דחוף בענינם.

22 ד"ר דבורה פלפל, שופטת